

DEFINITIEF VERSLAG VERGADERING 24 juni 2021

(vastgesteld op 31 juli na schriftelijke ronde)

tijd: 14.00 -17.00 uur

locatie: KvK

Aanwezige deelnemers

Gezaghebber E. Rijna (voorzitter)

M. Stegers (vice-voorzitter)

OLB: Gedeputeerde N. den Heyer (gedeputeerde Thielman met kennisgeving afwezig)

Usibo: dhr N. Willem, dhr C. Kwidama en dhr A. Vrolijk

BFB: dhr P. Coolen, dhr E. Carillo, dhr D. Rietveld, mw A. Romeijnders (dhr. K Visser en dhr. Berkenbosch met kennisgeving afwezig)

KvK: dhr H. Groot en mw C. Kirindongo

Adviseur namens SZW: dhr E. Brakke

Toehoorders namens EZK: dhr J. van der Heul en mw E. Huijgens

Aanwezige adviseurs:

Mw. R. Rammo, mw. M. Goeyers, dhr. H. Els, mw. De Windt, mw. N. Emerenciana

1. Opening en huishoudelijke mededelingen

De gezaghebber opent de vergadering om 14.21 en geeft het woord aan de vice-voorzitter. Na een voorstelronde wordt de agenda vastgesteld met een extra agendapunt 'verhoging elektriciteitsstarieven', zoals voorgesteld door gedeputeerde Den Heyer.

2. Verslag vergadering 25 februari 2021

Het verslag van 25 februari is op 2 maart na een schriftelijke ronde vastgesteld.

3. Stand kabinetsformatie c.q. Regeerakkoord 2021-2025

De vice-voorzitter doet verslag van zijn bezoek aan verschillende departementen. Het Akkoord van Kralendijk is binnen de departementen besproken en goed ontvangen. Wel is aangegeven dat er op dit moment nog weinig besluitvorming te verwachten is vanwege de demissionaire status van het kabinet; alleen 'bestaand beleid' kan uitgevoerd worden. Wel zijn er een aantal regelingen die door kunnen gaan ondanks het feit dat er geen missionair kabinet is, bijvoorbeeld op het gebied van duurzame energie (EZK).

Het is belangrijk om vanuit de CD te zorgen dat de punten uit het Akkoord waarvoor besluitvorming nodig is op de politiek/bestuurlijke agenda blijft staan.

Gedeputeerde Den Heyer licht toe dat de Kamerleden waarmee zij gesproken heeft het Akkoord kennen, maar hier niet heel veel aandacht aan hebben besteed in het IJkpunt-debat omdat ze zich zorgen maken over de snelheid van het Akkoord: de voorgestelde verhogingen zouden niet snel genoeg gaan.

Dhr. Willem vraagt of het verhogen van het minimumloon bestaand beleid is of niet. De aanpassing hiervan zou toch geen nieuw beleid zijn?

Dhr. Brakke licht toe dat de indexering van het minimumloon niet ter discussie staat, maar dat dit momenteel niet het geval is omdat er juist sprake is van deflatie. Minister Van Ark heeft destijds toegezegd om actie te willen ondernemen, maar er zijn nog geen concrete plannen met financiële dekking, dat is aan het nieuwe kabinet.

Dhr. Coolen geeft aan dat elke stap die gepland staat in elk geval door moet gaan, men moet zich nu niet verschuilen achter het Akkoord om dat na te laten.

4. Voortgangsrapportage/evaluatie Bestuursakkoord

De gezaghebber kondigt aan dat er volgende week een voortgangsrapportage over het Bestuursakkoord komt.

Dhr. Willem vraagt een toelichting op de wisselende signalen die zijn opgevangen: in november zei staatssecretaris Knops dat het goed gaat, in februari zei gezaghebber dat het goed gaat. En onlangs zeiden gezaghebber en staatssecretaris Knops in een gezamenlijk statement dat er zorgen zijn over de voortgang. Hij vraagt of gezaghebber dit namens het volledige BC heeft gezegd.

Gezaghebber licht toe dat er meerdere partijen betrokken zijn bij het Bestuursakkoord: het BC, de programmamanager en BZK. Als gezaghebber uitspraken doet, doet hij dat mede namens het BC.

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat zij de mening deelt dat het niet zo snel gaat als dat we zouden willen. In de voortgangsrapportage zal het daarom ook gaan over prioritering van bepaalde zaken.

5. Masterplan Bonaire 2030

Gezaghebber geeft aan dat gedeputeerde Thielman hier over gaat en eventueel een toelichting zal geven via de email.

6. Nota werkgroep Arbeidsmarkt

De CD stemt in met het voorstel vanuit de werkgroep Arbeidsmarkt om deze werkgroep op te heffen.

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat de notitie 'circulaire arbeid' aan de eilandsraad is gestuurd, maar nog niet is geagendeerd. Dat zal dit jaar behandeld worden.

Over het besluit door het BC over TWV's voor casinopersoneel kan gedeputeerde Den Heyer nog geen uitsluitsel geven. Dit blijft op de agenda staan van de volgende CD-vergadering.

7. Werkgeversnotitie 'professionele rolmodellen' (zie GBK 2020-2023)

BFB heeft een notitie opgesteld om het gesprek te starten over 'professionele rolmodellen' en het vestigingsklimaat. Mw. Romeijnders geeft hier een toelichting over. Er zijn meerdere uitdagingen: het juiste personeel naar Bonaire laten komen en ook eilandskinderen 'verleiden' om terug te komen naar Bonaire.

Het voorstel is om dit stuk verder te bespreken in een werkgroep.

Dhr. Willem en dhr. Groot spreken hun waardering uit over deze notitie en zijn akkoord om hiervoor een werkgroep op te starten.

Vanuit het OLB is input gegeven op de notitie. Dhr. E. Cecilia (beleidsadviseur Dienst Ruimte & Ontwikkeling) kon helaas niet op de vergadering aanwezig zijn, maar heeft input gegeven op de notitie. Dit zal verder meegegeven worden aan de werkgroep.

Besloten wordt om een werkgroep op te starten met de opdracht om de punten in de notitie verder uit te werken en met een concreet voorstel te komen voor de CD.

Alle CD-deelnemers wordt verzocht om door te geven wie zij namens hun organisatie voor deze werkgroep afvaardigen.

8. Rouwverlof na miskraam of doodgeboorte

Het advies vanuit werkgroep Arbeidsmarkt om bij SZW aan te geven de aangekondigde wijziging om rouwverlof mogelijk te maken na een miskraam of doodgeboorte, wordt aangenomen.

Hierover zal ook contact zijn met het Openbaar Lichaam Saba en de Centraal Dialoog Sint Eustatius.

Dhr. Willem vraagt naar de mogelijkheid om maatwerk per eiland. Niet zozeer voor deze regeling, maar in het algemeen: wat zou er in theorie gebeuren als één van de eilanden iets niet wil? Gaat het dan niet door?

Dhr. Brakke reageert hier op dat dit voor deze regeling niet waarschijnlijk is. In algemene zin zal een Ministerie alle eilanden raadplegen bij een wijzigingsvoorstel en daarna deze input meewegen bij de besluitvorming een regeling wel of niet van toepassing te verklaren voor Caribisch Nederland. In de praktijk is maatwerk vooral mogelijk in de uitvoering, denk aan de TWV-regeling. De lijst met beroepen waarvoor uitzonderingen gelden verschilt per eiland.

9. Medewerkersparticipatie (Duurzame Ontwikkelingsdoel 8)

Dhr. Willem geeft een toelichting. Op Bonaire geldt geen wet op de ondernemingsraden zoals in Europees Nederland. Usibo vindt het wenselijk om wel iets van medewerkersparticipatie van de grond te krijgen. Dit is ook zo afgesproken in het Akkoord. De bedoeling is om dit in eerste instantie niet via wetgeving te regelen, maar om te kijken of dit op informele manier tot stand kan komen.

Er ligt een voorstel van een organisatie om hierover een bijeenkomst te organiseren en daar een presentatie te geven.

BFB geeft aan dit een goede benadering te geven en zegt toe om afgevaardigden naar zo'n bijeenkomst te laten gaan en dit ook in de achterban te promoten.

Dhr. Groot sluit zich hierbij aan.

10. Nota werkgroep IJkpunt

Het voorstel is om deze werkgroep op te heffen, nu het Akkoord van Kralendijk bereikt is. Dit voorstel wordt aangenomen.

Wel wordt afgesproken om een actielijst te maken op basis van het Akkoord, waarin de afspraken staan en wie waarvoor verantwoordelijk is, inclusief een termijn waarop de afspraak uitgevoerd moet zijn. Dit zal opgepakt worden door de vice-voorzitter en de secretaris.

Dhr. Willem vraagt op welke manier eventuele vragen of verzoeken tot een gesprek om nadere toelichting opgepakt zullen worden als de werkgroep opgeheven wordt. Afgesproken wordt om in dat geval een afvaardiging van de CD te benoemen die dat oppakt, idealiter degenen die betrokken waren bij het opstellen van het Akkoord.

11. Rapportage Werkgroep Werkloosheidsvoorziening

De CD neemt het voorstel om de Werkgroep Werkloosheidsvoorziening op te heffen over.

Gedeputeerde Den Heyer geeft een toelichting op het onderdeel 'werkloosheidsvoorzieningen', onder andere na gesprekken met Kamerleden. De vraag is of het een 'budgettair stelsel' of een 'premiestelsel' wordt. Een 'budgettair stelsel' houdt in dat het gefinancierd wordt door het Rijk. Het idee is om in afwachting van een premiestelsel eerst een budgettair stelsel voor elkaar te krijgen, vergelijkbaar met wat nu ivm corona is opgesteld.

Dhr. Coolen geeft aan dat er een negatief bij-effect was van de huidige coronaregeling. Mensen die een baan kwijtraakten bleven bewust 2 maanden thuis en boden zich niet aan op de arbeidsmarkt (terwijl er wel werk was).

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat dit voorkomen moet worden door eisen te stellen aan het beschikbaar houden voor werk. Daar is nu soepel mee omgegaan omdat er niet altijd werk was, maar dat zal bij zo'n nieuwe regeling wel actief gestimuleerd moeten worden. Het maakt overigens niet uit wat voor stelsel gehanteerd wordt, in alle gevallen moet dit effect worden voorkomen.

Dhr. Brakke geeft aan dat de huidige Cessantia-wet voor een deel al deze kenmerken heeft en in sommige gevallen zelfs soepeler is dan zo'n nieuw systeem. Een eventuele nieuwe regeling moet in goede samenhang met deze bestaande regeling worden gezien.

Er ontstaat discussie over de precieze reikwijdte van de Cessantia-wetgeving. Afgesproken wordt dat hierover informatie wordt nagestuurd.

12. CD-begroting 2022

De CD-begroting is vastgesteld op 6 mei 2021 na een schriftelijke ronde en ligt nu bij het OLB om mee te nemen in de begroting van het OLB van 2022.

Dhr. Willem vraagt naar de status van het subsidieverzoek vanuit de vakbond.

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat dit verzoek bij de afdeling financiën ligt.

13. Stand samenwerking werkgevers annex toelatingsverzoek BICC

BFB is opgericht per 1 mei en na een schriftelijke ronde is het CD-reglement gewijzigd.

Dhr. Coolen licht verder toe dat de zetels voor de CD onderling verdeeld zijn, maar dat iedereen er in principe namens de BFB zit. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de statuten; zodra deze definitief zijn zullen deze ook aan de CD toegestuurd worden. In principe kunnen in de toekomst ook andere werkgeversorganisaties een verzoek doen aan BFB om zich aan te sluiten. Wel heeft BFB gekozen om de eerste 2 jaar een aanlooperperiode te hanteren om eerst alle partijen de gelegenheid te geven te 'wennen' aan de huidige situatie.

De vice-voorzitter feliciteert BFB van harte met het heuglijke feit van de oprichting.

Dhr. Groot sluit zich aan bij deze felicitaties en bedankt ook EZK voor de financiële steun om dit traject te begeleiden.

Ook dhr. Willem feliciteert BFB met de oprichting. Hij vraagt wat nu precies de status is van de KvK binnen de CD: vertegenwoordigen zijn de werknemers of werkgevers?

De vice-voorzitter licht toe dat in het reglement van de CD is vastgelegd dat de KvK een zelfstandige rol heeft binnen de CD.

14. Extra agendapunt: stijging elektriciteitstarieven

Gedeputeerde Den Heyer geeft een toelichting op dit punt. Het OLB heeft samen met WEB een brandbrief gestuurd aan EZK vanwege de stijging van de elektriciteitsprijzen per 1 juli. Naast deze stijging wordt per 1 januari 2022 een verdere stijging verwacht. Ook is er nog geen duidelijkheid over eventuele verlenging van de huidige subsidies op het vastrecht van elektriciteit, drinkwater en telecom. Hierdoor zal per 1 januari de energierekening zo'n 50% hoger uitvallen. Dit is in strijd met eerdere afspraken om de kosten van levensonderhoud te verlagen.

Het verzoek aan de CD is om een brief te sturen aan de minister van EZK om dit nogmaals onder de aandacht te brengen.

Dhr. Groot vraagt naar de reden van de verhoging.

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat de kosten van brandstof zijn gestegen en dat een deel van de stijging veroorzaakt wordt door het feit dat met duurdere brandstof wordt gewerkt vanwege het ontbreken van opslagcapaciteit voor goedkopere stookolie. WEB heeft vorig jaar een plan ingediend voor verduurzaming van de elektriciteitsproductie, waardoor de tarieven op termijn

zouden kunnen dalen. Dit plan is nog niet afgewezen, maar ook nog niet overgenomen. Totale kosten van dit plan zijn \$32 miljoen.

Dhr. Coolen geeft aan dat dit een bredere discussie is, waar ook de huidige regels mbt terugleveren van duurzame energie in betrokken zouden moeten worden. WEB zou ook kritisch moeten kijken naar de eigen huishouding. Het is prima om een brief te sturen aan het ministerie, maar we moeten ook bereid zijn om naar onze eigen rol daarin te kijken.

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat WEB ook naar de eigen kosten kijkt en dat ACM hierop toeziet. De huidige situatie is veroorzaakt door de wetgever.

Dhr. Groot vraagt waarom er geen akkoord is gegeven op het plan van WEB.

Dhr. Van der Heul geeft een toelichting. De situatie is heel complex. Er wordt gezocht naar een oplossing om te voorkomen dat de brandstofprijswijzigingen leiden tot grote maandelijkse schommelingen in de tarieven. Het feit dat de olieprijs is gestegen is voor het ministerie van EZK geen reden om subsidie te geven. Vergelijkbaar met de gasprijs in Europees Nederland: als die stijgt, dan wordt dat ook niet gecompenseerd. De 'coronasubsidie' die nu gegeven wordt (\$8 miljoen) is een aanvulling op de subsidie die EZK jaarlijks al geeft om de vaste elektriciteitstarieven vergelijkbaar te maken met de tarieven in Europees Nederland (zo'n \$ 5 a 6 miljoen per jaar aan subsidie). Er zou meer verduurzaamd moeten worden, dat kan worden vastgelegd in het nieuwe regeerakkoord.

De vice-voorzitter geeft aan dat er toch een oplossing moet komen: we zijn juist druk bezig met het bestrijden van de armoede en met het verlagen van de kosten van levensonderhoud. Dat is niet het moment om deze kosten nu te verhogen. Dan worden alle maatregelen die we nemen in 1 klap tenietgedaan.

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat het BC overweegt om de tariefsverhoging niet door te laten gaan en het verschil tijdelijk zelf te subsidiëren.

Dhr. Willem vraagt waarom niet overgestapt kan worden naar de goedkopere brandstof HFO.

Gezaghebber licht toe dat de faciliteiten voor HFO nog niet klaar zijn.

Dhr. Brakke benadrukt dat een oplossing gevonden moet worden zonder het stelsel dat aan de huidige tarieven ten grondslag liggen te hoeven wijzigen. Het drukken van de kosten is veel effectiever dan het verhogen van de inkomsten.

Vraag dus niet aan EZK om de uitgangspunten los te laten, maar wel om te zorgen dat de kosten betaalbaar worden.

Dhr. Willem geeft aan dat de vakbonden niet stil zullen blijven als de kosten van levensonderhoud, ondanks alle toezeggingen, zullen stijgen.

EZK geeft aan dat de oplossing in verder verduurzamen zit.

Gedeputeerde Den Heyer vraagt wat er dan in de tussentijd moet gebeuren, totdat de effecten van verduurzaming zichtbaar worden in de tarieven.

Dhr. Coolen geeft aan dat er echt een structurele oplossing moet komen en niet alleen maar 'pleisters' om tijdelijke problemen te dempen.

Dhr. Groot constateert dat er veel verschillende meningen zijn en doet de suggestie om juist vanuit de CD een verzoek te doen voor een oplossing voor de lange termijn, met in de tussentijd een oplossing voor de korte termijn. De KvK vraagt of de 'brandbrief' gedeeld kan worden met de CD. De secretaris zal deze rondsturen, zonder de exacte tarieven omdat deze nog vertrouwelijk zijn.

Technisch wordt nog doorgesproken over een eventueel effect van inflatie: wanneer de energiekosten stijgen zal de inflatie toenemen, waardoor de lonen ook zullen stijgen. Dit loopt altijd met vertraging.

Dhr. Coolen geeft aan dat er breder gekeken moet worden dan alleen dit punt. Bijvoorbeeld de 'vleestaks' die vorig jaar is ingevoerd, waardoor juist de bevolking geraakt werd omdat ondernemers dit in hun prijzen doorrekenen. En denk ook aan de transportkosten van Don Andres die met 10% stijgen. Veel ondernemers op Bonaire blijven dezelfde winstmarge hanteren, waardoor het effect voor consumenten nog veel groter wordt dan die 10%.

De CD spreekt af dat de secretaris en vice-voorzitter een brief zullen opstellen en deze aan de leden zullen voorleggen.

15. Vaststellen vergaderrooster + agendapunten vergadering september

Het voorstel van vergaderdata wordt besproken. De vergaderdata van 13 en 23 september zijn akkoord (14.00u-17.00u).

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan op 25 november niet te kunnen. BFB-leden geven aan op 15 november niet te kunnen. De secretaris zal voor de vergadering in november een nieuwe datum voorstellen.

16. Rondvraag en sluiting

Dhr. Coolen citeert een passage uit een persbericht van Unkobon, waar over het Akkoord van Kralendijk wordt gezegd dat dit 'geen zoden aan de dijk zet'. Hij

vraagt zich af of Unkobon dit misschien op een andere manier had kunnen brengen, want zo lijkt het alsof we hier niets mee bereiken en er beter mee kunnen stoppen. We zijn het allemaal eens dat dit veel te laat is gekomen, maar we zijn er wel trots op dat we het nu wel bereikt hebben.

Dhr. Willem ondersteunt dit statement en roept iedereen op om te blijven benadrukken dat we een Akkoord hebben bereikt.

Om 15.54u sluit de vice-voorzitter de vergadering.

Besluitenlijst vergadering 24 juni 2021

- Werkgroep Arbeidsmarkt wordt opgeheven
- Werkgroep IJkpunt wordt opgeheven
- Werkgroep Werkloosheidsvoorziening wordt opgeheven
- Werkgroep Vestigingsklimaat wordt ingesteld
- Verzoek aan SZW om rouwverlof na miskraam of doodgeboorte ook van toepassing te verklaren op Bonaire
- Verzoek aan EZK om kosten van levensonderhoud (energie) niet te laten stijgen

Actielijst van vergadering 24 juni 2021

Omschrijving	Organisatie
Indien mogelijk de CD schriftelijk informeren over voortgang Masterplan 2030	OLB – gedeputeerde Thielman
Besluit mbt TWV casinopersoneel	OLB – gedeputeerde Den Heyer
Besluit mbt circulaire arbeid	OLB – gedeputeerde Den Heyer (Eilandsraad)
Opstellen Actielijst Akkoord van Kralendijk	Secretaris en vice-voorzitter
Concreet voorstel mbt Vestigingsklimaat	Werkgroep Vestigingsklimaat
Leden aandragen voor werkgroep Vestigingsklimaat	OLB, BFB, Usibo, Kvk
Brief sturen aan SZW mbt rouwverlof	Secretaris en vice-voorzitter
Inplannen bijeenkomst over medezeggenschap	Secretaris
Brandbrief WEB en OLB doorsturen aan CD (zonder cijfers)	Secretaris
CD-begroting accorderen	OLB – gedeputeerde Den Heyer
Subsidieverzoeken werknemers en werkgevers accorderen	OLB – gedeputeerde Den Heyer
Brief opstellen en ter afstemming rondsturen binnen CD mbt stijging kosten van levensonderhoud (elektriciteitskosten)	Secretaris en vice-voorzitter